

Baba Kama Sources 19

רא"ש מסכת בבא קמא פרק א סימן א

הצד השהו שבהן שדרכן להזיק^א וממונך ושמירתן עליך וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ו עמוד א

הא דאמרינן מה לבור [שכן] שלא ברשות, ה"ק דאפי' עשאו ברשותו ואח"כ הפקירו כל שהפקירו היינו שלא ברשות, שלא היה לו להפקירו עד שיכסנו כראוי. והא דקא מהדר שור יוכיח כלומר שהולך ברשות הרבים ואפילו הכי חייב, קשיא לן דלמ"ד [תנא] שור לרגלו היכי דמי אי ברשות הרבים פטור הוא ואי ברשות הניזק אינו ברשות דברשות הניזק מאי עבידתיה, וי"ל כגון שהיתה קורה מקצתה ברשות הניזק ומקצתה מונחת ברה"ר ודרסה עליה ושברה את הכלים שברשות הניזק, א"נ י"ל דלאו אשור דמתני' קאמר אלא ה"ק שור דקרא יוכיח דהיינו קרן, עוד יש לי לומר בחצר השותפין כדעת רב חסדא דאמר לקמן בפרקין (י"ג ב') חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל, וא"נ אפי' לר' אלעזר דפטר כגון חצר השותפין המיוחדת לפירות לחד מיניהו ולזה ולזה לשוורים וכמאן דגרסי התם הכי וכן גי' רוב הספרים, וא"נ משום צורות כגון שדרסה ברה"ר והתיזה ושברה כלים ברשות היחיד דאסיקנא לקמן בר"פ כיצד הרגל מועדת דחייב משום צורות.

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף ו עמוד ב

הכותל והאילן. יש ספרים גורסין חייב ולפי אותה גירסא מיירי כשסתמן עשויין לנזק להתחייב בנפילתן ולא נהירא וכו'. תלמיד ה"ר פרץ ז"ל.

ומהר"י כהן צדק ז"ל כתב וז"ל: אית ספרים דגרסי חייב לשלם ובנתנו לו זמן לקוץ ונפלו בתוך הזמן פטורין. ונראה לי דברישא חייב דהוה ליה לאסוקי אדעתיה שמא יפלו ויזיקו ופשע ונפל דתוך הזמן דפטור משום דברשות בית דין. וקשה מברייתא דלעיל פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן דאף על גב דברשות בית דין אם הזיקו חייבין לשלם ואמאי והלא ברשות בית דין הוא כדהכא. ולי נראה דהא דפטורין ליה הכא לאו משום דברשות בית דין אלא כיון שנתנו לו זמן לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה. ע"כ.

חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ו עמוד ב

תוך הזמן פטור מלשלם לאחר הזמן חייב לשלם היכי דמי אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור וכו'. מפשטא דשמעתין משמע דלא מיירי אלא במה שהוזקו בהן לאחר נפילתן מדמדמי ליה לבור, ועוד מדלא קאמר היכי דמי אי בהדי דקאזלי מזקי כדאמר בכל הנך דלעיל היינו אש. ואיכא למידק אמאי פשיטא ליה לבעל הגמרא דאיירי בנזק דלאחר נפילה ולא בנזק דבשעת נפילה, וכ"ת משום דלא דמי לאש דמה לאש שבשעת מעשיו מיד כח אחר מצוי להתערב בו ולילך ולהזיק משא"כ בכותל ואילן א"כ כי קא מקשה ואזיל אי דאפקרינהו היינו בור לימא ליה בשהזיקו עם נפילתם דלא היינו לא בור ולא אשו, ועוד קשיא אי בנזק דלאחר נפילה אף על פי שנתנו לו ב"ד זמן לקוץ ולסתור ונפלו בתוך הזמן למה פטור, היה לו לסלקן שהרי לא נתנו לו ב"ד זמן לסלקן, ומיהו בזה הי' אפשר לתרץ שנתקלו בהן קודם שנודע לו שנפלו א"נ שנודע לו אלא שנתקלו בהן קודם שהיה יכול לסלקן, וא"נ י"ל דכיון שנתנו לו ב"ד זמן לקוץ ונפלו תוך הזמן והפקירן הו"ל כמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס דפטור כדמוכח בפרק המניח את הכד, אבל אם לא קץ תוך הזמן ונפלו הרי הוא חשוב כפושע, אבל מ"מ אכתי קשיא כדאמרן דאמאי לא אוקמה בשהזיקו עם נפילתן. על כן פירשו בתוס' דבהזיק דבשעת נפילה קאמר והוא גופיה מדמי ל' לבור מכ"ש, דהשתא בתקלה שלאחר נפילה חייב משום בור כ"ש בשעת נפילה שהולכים ומזיקים. וא"ת אדרבה לאש הי' להם לדמותם, ויש לומר כיון שהאש כח אחר מעורב בו ובלתי אותו כח לא היה הולך ומזיק ואלו נופלין מעצמן בלא כח אחר יותר יש לדמותם לבור מאש.

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף ו עמוד ב

וזה לשון ה"ר ישעיה ז"ל: ושמא בתרי היזיקי מיירי בשעת נפילה ולאחר נפילה ונתנו לו זמן לקוץ הכי פירושו נתנו לו זמן לקוץ מיד כדי שיוכל לפנותו בתוך הזמן שקבעו לו ועל ידי שלא קצצו מיד הזיק בשעת נפילה או לא הגיע לפנותו בתוך זמן שקבעו לפנותו והזיק. וקשה אמאי לא דייק אי בהדי דקא אזלי מזקי היינו אש. וי"ל דלא דמי לאש דאש מיד שנעשה הוא נזקק לשמרו ולהעלות בדעתו שיזיק על ידי רוח מצויה וכן באבנו וסכינו דמדמה לעיל לאש אבל כותל ואילן ליכא למימר הכי דבשעת נטיעה ובנין לא היה לו להעלות בדעתו שיפלו לזמן מרובה. ואי קשיא מבור נמי לא אתי דלא דמי

לבור דבור לאחר נפילה הוא מזיק וזה בשעת נפילה ואם כן ליתי מבינייא דאש ובור. ו"ל דמבור לחודיה אתי דאי משום דמזיקי בנפילה כל שכן דחמירי מבור שאינו זז ממקומו ואפילו הכי מחייב והיינו דקאמר היינו בור וחמור מבור. ע"כ.

פלפולא חריפתא מסכת בבא קמא פרק א סימן א

[ת] נסתפקו בתוס'. ולא כן בתוס' שבידינו דמפשיט פשיטא להו דהיינו בור וכדמסיק רבינו ועוד מטעם אחר משום דבהזיק דלאחר נפילה אין לדמותן כלל לאש אלא לבור:

רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק יג הלכה יט

הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים ד והזיקו ה פטור מלשלם ואף על פי שהפקירן, לפי שאין דומים לבור שהרי אין תחילתן להזיק, ואם היו רעועין בית דין קובעין לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל, וכמה הזמן שלשים יום, נפלו בתוך הזמן והזיקו פטור לאחר הזמן חייב מפני ששייה אותן.

מגיד משנה הלכות נזקי ממון פרק יג הלכה יט

[יט] הכותל והאילן שנפלו לרה"ר וכו'. משנה שם (דף קי"ז:) והובאה פ"ק בב"ק (דף ו'): ודברי רבינו הם כשהזיקו בשעת נפילה ולפיכך פטור אף על פי שהפקירן וכן מוכח שם מפני הטענה שכתב רבינו ז"ל אבל אם הוזק בהן לאחר נפילה ודאי אם הפקירן הוה ליה מפקיר נזקיו מתוך האונס ופטור ואם מתכוון לזכות בהן חייב כמו שנתבאר למעלה בדין נשבר כדו ונתכוון לזכות בחרסיה וזה ברור וכשהזיק בשעת נפילה שהוא פטור כתב הרשב"א ז"ל ודוקא כשבנאו כראוי אבל אם לא בנאו כראוי חייב והכין איתא בתוספתא דקתני נפל הכותל מחמת הזועות מחמת הרוח ומחמת הגשמים אם בנאו כדרכו פטור ואם לאו חייב עכ"ל: וכמה הזמן וכו'. מימרא שם בהבית והעליה (דף קי"ח):

הלכה למשה באר הגולה

ומ"ש בס' באר הגולה על דברי הגהת הסמ"ע ופירושו כי לא יתכן שהרי פי' הרב המגיד שרבינו ז"ל איירי כשהזיק בשעת נפילה ואז לא שייך לומר הפקירם או לא הפקירם וכו'

מרומי שדה מסכת בבא קמא דף ו עמוד ב

חייב המזיק מיבעי ליה אר"י א"ר האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא. נראה דרב לטעמיה והוא מקשה ומפרק הכי. דאי לשמואל דאמר מבעה זה שן, פי' המזיק היינו השור והבור כו', והמה המחייבים את בעליהם לשלם ממיטב, א"כ אתי שפיר לשון חב המזיק, שהמזיק חב לבעליו. אבל לרב דמבעה זה אדם א"כ הוא החייב, וע"כ פי' המזיק הבעלים שלא שמרו שפיר. ואף על גב דלשון ושמירתן עליך ג"כ לא שייך על האדם, מכ"מ שייך למיכלל בלשון ושמירתן היינו שמירת גופו שלא יגיע לו אונס, אבל חב דמשמע לאחרים ודאי לא שייך כלל באדם: